

Velikonoční symboly

Beránek představuje v židovské tradici Izrael jako Boží stádo, které vede Hospodin. V křesťanství je beránek Boží jedním ze symbolů Ježíše Krista, neboť obrazně podle křesťanské víry on je beránek, obětovaný za spásu světa.

Kříž je nejdůležitějším z křesťanských symbolů, protože Kristus byl odsouzen k smrti ukřižováním. Tento trest patřil k trestům nejvíce krutým a ponižujícím. Tento symbol je ale mnohem starší.

Bohoslužba začíná zapálením **velikonočního ohně**, který symbolizuje vítězství Ježíše Krista nad temnotou a smrtí. Od tohoto ohně se pak zapaluje velikonoční **svíce**. Pálení čarodějnic. Oheň zde symbolicky očišťuje od zlého ze zimního období.

Dalším z velikonočních symbolů je **vajíčko**, symbol nového života, neboť samo zárodek života obsahuje. V mnoha kulturách je vejce symbolem plodnosti, života a vzkříšení. Už ve starověkém Egyptě či Persii se na svátky jara barvila červeně vajíčka (červená jako symbol dělohy). Zdobení skořápek vajec však může sahát až do pravěku. V souvislosti s lidovou tradicí se zvyk tato vejce malovat udržuje i nadále. Označení „kraslice“ je pak odvozeno od červené barvy. Důvodem pojídání vajec o Velikonocích byla zřejmě i skutečnost, že vejce se nesměla jíst v postní době. V západním křesťanství se vejce vykládá jako symbol zavřeného hrobu, z něhož vstal Kristus, jako symbol nesmrtelnosti. Ve východním křesťanství se červené vykládá jako krev Krista. V jihozápadních Čechách se pro Velikonoce používá také pojmenování červené svátky.

Kočky symbolizují palmové ratolesti, kterými vítali obyvatelé Jeruzaléma přicházejícího Krista. Tradičním křesťanským zvykem je jejich svěcení na Květnou neděli.

Ačkoli mnoho nenáboženských tradic má své kořeny v křesťanské symbolice, některé velikonoční symboly můžeme vystopovat až z předkřesťanské doby. Například zajíček má zřejmě původ v pohanských rituálech oslavujících příchod jara. Symbolika zajíce pochází z tradice oslav svátku pohanské bohyně plodnosti Eostre. Z jejího jména je odvozeno slovo Easter, anglický název křesťanských Velikonoc. Podle legendy bohyně Eostre proměnila ptáčka, který umrzl ve vánici, v zajíce. On pak z vděčnosti každé jaro kladl vejce jako pták.

Velikonoční tradice (zvyky)

Už od svátků jara, které jsou starší než Velikonoce, jsou časem oslav a veselí. Dnes jsou i komerčně důležité, protože se na ně váže mnoho zvyků, k jejichž uskutečnění je třeba vynaložit nějaké úsilí nebo jen tak zajít na nákup. Prodávají se například velikonoční pohledy, ozdoby nebo cukroví v podobě velikonočních vajíček, beránků nebo zajíčků.

Řehtání – od čtvrtka do soboty chodili po vsi chlapci školou povinní a nahrazovali zvony, které odletěly do Říma. Na Zelený čtvrtek se šlo po škole a navečer, na velký pátek ráno před školou, po škole a na večer a naposledy na bílou sobotu ráno. Chodili tak aby obešli celou vesnici a u každého křížku se modlili. Na Velký pátek v podvečer obešli ves dům od domu, kde vykoledovali nějaké vajíčko, sladkost – sušené švestky, křížaly či drobné mince.

V Česku je prastarou tradicí hodování a pomlázka. Na Velikonoční pondělí ráno muži a chlapci chodí po domácnostech svých známých a šlehaají ženy a dívky ručně vyrobenou pomlázkou z vrbového proutí. Pomlázka je spletena až z dvaceti čtyř proutků a je obvykle od půl do dvou metrů dlouhá a ozdobená pletenou rukojetí a barevnými stužkami. Podle tradice muži při hodování pronášejí koledy. Nejznámější velikonoční koledou je tato krátká říkanka: *„Hody, hody doprovody, dejte vejce malovaný, nedáte-li malovaný, dejte aspoň bílý, slepička vám snese jiný...”*

Jestli dojde dříve na pomlázku, nebo koledy, záleží na situaci. Ačkoli může být vyšlehaní bolestivé, není cílem způsobovat příkoří. Spíše je pomlázka symbolem zájmu mužů o ženy. Nenavštívené dívky se mohou dokonce cítit uražené. Vyšupaná žena dává muži barevné vajíčko jako symbol jejích díků a prominutí. Pověst praví, že dívky mají být na Velikonoce vyšlehány, aby zůstaly celý rok zdravé a uchovaly si plodnost. V některých oblastech ženy mohou pomlázku oplatit odpoledne, kdy vylívají na muže a chlapce kbelíky studené vody. Zvyk se napříč českými zeměmi mírně mění.

Jiný výklad pomlázky – odvozeno od pomlazení, tj. omlazení. Proto muži používají mladé proutí s největším podílem „životní síly“, kterou jakoby předávají vyšlehané osobě. Z téhož důvodu ženy dávají jako odměnu za omlazení vajíčko, prastarý symbol nového života. Jinak v Čechách, na rozdíl od Moravy, nejsou tradicí hody ale koleda (hody jsou spíše pomístní název), přičemž koleda probíhala v průběhu roku vícekrát, ne jen v období Velikonoc a jejím původním smyslem byla ochrana před špatnými vlivy a posílení těch dobrých. Za toto byli koledníci odměňováni. V průběhu doby se původní smysl vytrácel a vlastně se stala „lepší“ formou žebroty chudší části obyvatelstva

Recept na Jidáše

- 1 kg polohrubé mouky
- 30 g droždí
- 250 ml vlažného mléka
- 120 g másla
- 100 g cukru
- 2 žloutky
- sůl
- 1 vejce na potření
- máslo na vymazání plechu/pečicí papír
- moučkový cukr
 - Z trochy mléka, mouky, lžičky cukru a droždí připravíme kvásek, který potom přidáme do prosáté mouky s cukrem a špetkou soli, přidáme máslo a žloutky utřené do pěny.
 - Podle potřeby doplníme vlažným mlékem a vypracujeme hladké nelepivé těsto a necháme kynout na teplém místě.
 - Z těsta si nakrájíme kousky, zakulatíme, uděláme tenké válečky (asi jako ukazováček), asi 20 cm dlouhé a stáčíme do spirálek, což je typický tvar jidášů nebo do esíček, uzlů, kuřátek atd.
 - Klademe je na vymaštěný plech nebo na pečicí papír, necháme ještě mírně vykynout, potřeme rozšlehaným vejcem a upečeme ve vyhřáté troubě.
 - Po upečení ještě horké posypeme jidáše moučkovým cukrem. Z této várky je cca 50 ks jidášů – záleží však samozřejmě na velikosti.

